

Το ισχύον εκλογικό σύστημα στους ΟΤΑ

42% των Δημάρχων

61% των Περιφερειάρχων

έλαβε στις τελευταίες εκλογές **κάτω** από

...όμως κατέχει το

40%

60%

των εδρών

Έως και 4 στους 10 πολίτες "εκπροσωπούνται" από μία παράταξη άλλη από εκείνη που ψήφισαν

Έως και

343%

των εδρών που τους αντιστοιχούσαν έλαβαν οι πρώτοι συνδυασμοί χάρη στο εκλογικό σύστημα

ΤΟΠΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΜΕ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ

«Π αλλά γράφτηκαν το τελευταίο διάστημα – δυστυχώς μέσω «χαρτοπολέμου» ανακοινώσεων και όχι στο πλαίσιο συνεταγμένης συζήτησης που επιδίωξε το Υπουργείο Εσωτερικών – για την αλλαγή του εκλογικού συστήματος που προτείνεται από την Επιτροπή για την Αναθεώρηση του Θεσμικού Πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την καθιέρωση της απλής αναλογικής στις δημοτικές και περιφερειακές εκλογές. Και, επειδή είναι σκόπιμο – ανεξαρτήτως διαφορετικών απόψεων – η δημόσια συζήτηση να γίνεται επί πραγματικών δεδομένων, είναι χρήσιμο να αποσαφηνιστούν ορισμένα ζητήματα:

Στοιχείο πρώτο: Το εκλογικό σύστημα είναι σημαντικό, αλλά όχι το μοναδικό ή το κυρίαρχο στοιχείο τους προτεινόμενης μεταρρύθμισης.

Μπορεί να διαπιστώσει όποιος ανατρέξει στο τελικό κείμενο των προτάσεων τους Επιτροπής (<http://www.yypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/TelPorEpirAnatheorisis-030317.pdf>) ότι, γίνεται μία προσπάθεια συνολικού μετασχηματισμού τους Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πάνω σε τέσσερις άξονες:

Άρθρο του κ. Κώστα Πουλάκη, Γενικού Γραμματέα Υπ. Εσωτερικών, Προέδρου Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Θεσμικού Πλαισίου της Τ.Α.

■ την αναβάθμιση της διοικητικής αποτελεσματικότητας των ΟΤΑ και τη βελτίωση της καθημερινότητας του πολίτη,

■ την ενίσχυση της τοπικής δημοκρατίας και της συμμετοχής των πολιτών,

■ την προαγωγή της διαφάνειας και της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των ΟΤΑ και

■ τον αναπτυξιακό αναπροσανατολισμό των Δήμων και των Περιφερειών και τη δημιουργία συνεργειών στο πλαίσιο του δημοκρατικού αναπτυξιακού σχεδιασμού, με νέα χρηματοδοτικά και επιστημονικά εργαλεία στη διάθεση των ΟΤΑ.

Στοιχείο δεύτερο: Η αλλαγή του εκλογικού συστήματος και η καθιέρωση της απλής αναλογικής, αν και αποτελεί, ως γνωστόν, διαχρονικό ταυτοτικό στοιχείο της Αριστεράς και κεντρική προγραμματική προτεραιότητα της σημερινής κυβέρνησης, δεν είναι απλώς μία αξιακή επιλογή, αλλά στηρίζεται σε πολύ συγκεκριμένα και αναμφισβήτητα πραγματικά δεδομένα και έρχεται να καλύψει ένα υπαρκτό δημοκρατικό έλλειμμα.

Μία απλή επεξεργασία των αποτελεσμάτων των τελευταίων (2014) Εκλογών, αρκεί για να αποδειχθεί ο ακραία πλειοψηφικός χαρακτήρας του υφιστάμενου εκλογικού συστήματος.

Πιο αναλυτικά:

Σε σύνολο 325 Δήμων,

■ 4 (1%) από τους σημερινούς Δημάρχους έλαβαν ποσοστό κάτω από 20%,

■ 59 (18%) από τους σημερινούς Δημάρχους έλαβαν ποσοστό κάτω από 30% ενώ,

■ 136 (42%) από τους σημερινούς Δημάρχους έλαβαν ποσοστό κάτω από 40%,

Αντίστοιχα, σε σύνολο 13 Περιφερειών,

■ 4 (31%) από τους σημερινούς Περιφερειάρχες έλαβαν ποσοστό κάτω από 30% ενώ,

■ 8 (61%) από τους σημερινούς Περιφερειάρχες έλαβαν ποσοστό κάτω από 40%.

Παρ' όλα αυτά, και οι μεν και οι δε, βάσει του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, ελέγχουν τα 3/5 (60%) των εδρών του αντίστοιχου δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου.

Περατέρω, η μέση διαφορά του ποσοστού ψήφων που πήρε και του ποσοστού εδρών που κατέλαβε ο πρώτος συνδυασμός στις μεν Περιφέρειες ανέρχεται σε 26%, τους δε Δήμους σε 17%, σε ακραίες δε περιπτώσεις η διαφορά αυτή φτάνει και το 40%. Με άλλα λόγια, ένα απαγορευτικά μεγάλο μέρος του εκλογικού σώματος δεν εκπροσωπείται. Ή, για να το θέσω διαφορετικά, «εκπροσωπείται» από έναν συνδυασμό διαφορετικό από αυτόν που επέλεξε.

Τέλος, ένα ακόμα στατιστικό στοιχείο είναι το τι ποσοστό αντιπροσωπεύουν οι έδρες που πήραν οι πρώτοι συνδυασμοί βάσει του ισχύοντος εκλογικού συστήματος επί αυτού που θα έπαιρναν με το σύστημα της απλής αναλογικής, στοιχείο το οποίο δείχνει τον τρομακτικό πολλαπλασιασμό της δύναμης του πρώτου συνδυασμού.

Ειδικότερα:

Στους **Δήμους**, το ποσοστό των εδρών που πήραν οι πρώτοι συνδυασμοί επί αυτών που θα τους αναλογούσαν με βάση το σύστημα της απλής αναλογικής ανέρχεται σε 144%, δηλαδή 1,5 φορά πάνω, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις φτάνει και το 343%, δηλαδή σχεδόν 3,5 φορές πάνω από τις έδρες που δικαιούνταν.

Αντίστοιχα, στις **Περιφέρειες**, το ποσοστό των εδρών που πήραν οι πρώτοι συνδυασμοί επί αυτών που θα τους αναλογούσαν με βάση το σύστημα της απλής αναλογικής ανέρχεται σε 178%, δηλαδή σχεδόν 1,8 φορές πάνω από τις έδρες που δικαιούνταν.

Τα στοιχεία αυτά, δεν παρουσιάζουν εντυπωσιασμό, αλλά προβληματισμό, πολιτικό και συνταγματικό. Ή, για να χρησιμοποιήσω την επισήμανση του – όχι φιλα προσκείμενου στη σημερινή κυβέρνηση – καθηγητή κ. Ν. Χλέπια, σε σχολιασμό του άρθρου 102 του Συντάγματος, «η ισότητα της ψήφου [...] θεμελιώνεται στη δημοκρατική αρχή υπό τη μορφή της λαϊκής κυριαρχίας, δηλ. ως απόλυτη-αριθμητική ισότητα. Τούτο έχει ασφαλώς συνέπειες για τη διαμόρφωση του εκλογικού συστήματος, έτσι ώστε να μπορεί να προβληθεί ο ισχυρισμός ότι το ισχύον εκλογικό σύστημα δεν ευθυγραμμίζεται με το Σύνταγμα».

Είναι επομένως σαφές ότι, το ισχύον εκλογικό σύστημα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση αποδεικνύεται εξοφθαλμαπλειοψηφικό ως προς τα αποτελέσματά του και οδηγεί σε προφανή αλλοίωση της βούλησης του εκλογικού σώματος και των σχέσεων εκπροσώπησης, με τις πολιτικές, αλλά και συνταγματικές προεκτάσεις που έχει το γεγονός αυτό. Με αυτό το δεδομένο, είναι προφανής νομίζω η αναγκαιότητα αλλαγής του.

Στοιχείο τρίτο: Η προτεινόμενη αλλαγή του εκλογικού συστήματος είναι συνολική. Δεν αφορά μόνο την αλλαγή του τρόπου κατανομής των εδρών, αλλά διέπεται από μία συνολική λογική διευκόλυνσης της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά και της ενίσχυσης της τοπικής δημοκρατίας σε τοπικό επίπεδο. Για το λόγο, άλλωστε, αυτό προτείνεται μεταξύ άλλων:

■ η απλοποίηση των προϋποθέσεων για την κατάρτιση έγκυρου συνδυασμού, ώστε να μην αναγκάζεται κάθε συνδυασμός να βρίσκει αρκετές δεκάδες υποψηφίων, ακόμα και σε μικρούς πληθυσμιακά Δήμους,

■ η αποσύνδεση των εκλογών για τα τοπικά >

> συμβούλια από τους συνδυασμούς για τα δημοτικά συμβούλια, ώστε να διευκολύνεται η ενεργοποίηση κινήσεων πολιτών με τοπικά χαρακτηριστικά, και η ενίσχυση των συμβουλίων αυτών με ουσιαστικές αρμοδιότητες,

■ η επέκταση του δικαιώματος ψήφου στους 17χρονους, σε αντιστοίχιση με την πρωτοβουλία της κυβέρνησης για τις εθνικές εκλογές,

■ η καθιέρωση πλειάδας θεσμών άμεσης κοινωνικής συμμετοχής (τοπικά και περιφερειακά δημοψηφίσματα, ακόμα και με λαϊκή πρωτοβουλία, τοπικές συνελεύσεις και συνελεύσεις γειτονιάς, θεσμοποίηση των διαδικασιών διαβούλευσης, αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών κ.ο.κ.), που θα είναι στη διάθεση των δημοτικών και περιφερειακών Αρχών και πρωτίστως των τοπικών κοινωνιών και αναμένεται να συμβάλουν στην ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση των πολιτών για τα θέματα που τους αφορούν.

Στοιχείο τέταρτο: Η περιβόητη «κυβερνησιμότητα» των ΟΤΑ, που συνήθως προβάλλεται σε ανπαράθεση με τη δημοκρατική συγκρότηση των δημοτικών και περιφερειακών συμβουλίων, είναι στην πραγματικότητα μύθος.

Δείχνει και η πρόσφατη εμπειρία ότι, η ομαλή διοίκηση του Δήμου ή μιας Περιφέρειας εξαρτάται από το κατά πόσο οι προτάσεις μίας δημοτικής ή περιφερειακής Αρχής έχουν ευρεία κοινωνική αποδοχή.

Όσο μεγάλη πλειοψηφία και αν εξασφαλίζει ο νόμος στον Δήμαρχο ή στον Περιφερειάρχη, δεν είναι καθόλου λίγες οι φορές που – και υπό το ισχύον, ακραία πλειοψηφικό, εκλογικό σύστημα – χάνεται η πλειοψηφία γιατί δημοτικοί και περιφερειακοί σύμβουλοι διαφοροποιούνται από τις επιλογές του επικεφαλής τους, συχνά υπό το βάρος της κοινωνικής αντίδρασης και πίεσης.

Έτσι, η απάντηση στο ζήτημα της «κυβερνησιμότητας» είναι πρωτίστως πολιτική και δευτερευόντως θεσμική και νομική, αφού ικανός και καλός τοπικός ηγέτης είναι αυτός που καταφέρνει να συνθέσει τις διαφορετικές απόψεις, να βρίσκει επιχειρήματα, να πείθει και να εξασφαλίζει τη στήριξη του δημοτικού ή περιφερειακού συμβουλίου. Άλλωστε, αν η απλή αναλογική ψηφίστηκε, ως νόμος του Κράτους, για την κεντρική κυβέρνηση, όπου τα διακυβεύματα είναι σαφώς μεγαλύτερα και οι πολιτικές/κομματικές αντιπαραθέσεις οξύτερες, είναι σίγουρο ότι μπορεί πολύ πιο εύκολα να λειτουργήσει στο τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, όπου οι πολιτικές και ιδεολογικές εντάσεις είναι χαμηλότερου βαθμού και το πεδίο επίτευξης συναινέσεων για τα τοπικά ζητήματα είναι ευρύτερο.

Σε κάθε δε περίπτωση, η πρόταση της Επιτροπής περιλαμβάνει και μία σειρά ρυθμίσεων, με τις οποίες καθιερύεται μια νέα λειτουργική θεσμική ισορροπία, κυρίως διευκολύνεται η επίτευξη συναινέσεων και τίθενται ασφαλιστικές δικλίδες για την υπέρβαση τυχόν αδιεξόδων. Τέτοιες ρυθμίσεις είναι, μεταξύ άλλων:

■ Η ανακατανομή των αρμοδιοτήτων και η ενίσχυση του ρόλου των συλλογικών οργάνων κάθε Δήμου/Περιφέρειας.

■ Η ενίσχυση του πολιτικού ρόλου των εκλεγμένων οργάνων των ΟΤΑ, που σήμερα επιβαρύνονται με μία σειρά τελειώς διαχειριστικών θεμάτων ήσσονος σημασίας.

■ Η θεσμοθέτηση διαδικασιών διαβούλευσης για τα μείζονα ζητήματα που άπτονται της λειτουργίας κάθε ΟΤΑ.

■ Η πρόβλεψη, ως «ύστατο καταφυγίου», σε περιπτώσεις σοβαρού αδιεξόδου, της δυνατότητας προσφυγής σε τοπικό/περιφερειακό δημοψήφισμα.

■ Η διεύρυνση της δημοσιότητας των συνεδριάσεων των οργάνων των Δήμων και των Περιφερειών, ώστε να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση και πίεση της κοινής γνώμης.

Εν κατακλείδι, το ζήτημα της αλλαγής του εκλογικού συστήματος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο πλαίσιο της συνολικότερης μεταρρύθμισης του θεσμού, είναι άμεσα συνυφασμένο με την ανανέωση του ενδιαφέροντος των πολιτών για τη συμμετοχή στα τοπικά πράγματα. Αποτελεί δε, ένα από τα σημεία πάνω στα οποία θα κριθούν και η κυβέρνηση και οι αιρετοί.

Όλοι ομνύουμε στη δημοκρατία και στην εμπιστοσύνη τους πολίτες. Πόσο έτοιμοι είμαστε να τους εμπιστευτούμε στ' αλήθεια; Και πόσο ώριμοι είμαστε να βρούμε τον τρόπο να ανταποκριθούμε στις προσδοκίες και στις εντολές τους;>

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΥΓΕΙΑ ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΕΙΣ ΑΡΘΡΑ E-MAG

www.epoli.gr

 epoli.gr

Η εφοβία μας!